

Datum
2020-04-22

Ert datum
2020-01-27

Finansdepartementet

ESV dnr
2020-00074

Er beteckning
Fi2019/04199/BATOT

Handläggare
Eva Lindblom

Ekonomistyrningsverkets remissvar över betänkandet Samlade åtgärder för korrekta utbetalningar från välfärdssystemen (SOU 2019:59)

Ekonomistyrningsverket (ESV) svarar på remissen utifrån uppgiften att utveckla och förvalta den ekonomiska styrningen i staten. ESV:s svar avser i första hand de förslag som direkt berör ESV och övriga förslag inom ESV:s kompetensområde.

Sammanfattningsvis

ESV instämmer i huvudsak i Delegationens bedömningar. ESV vill särskilt lyfta fram resonemangen i betänkandet om att utnyttja digitaliseringens möjligheter för att motverka bidragsbrott och säkerställa korrekta utbetalningar.

ESV tillstyrker förslaget om att ge ESV i uppdrag att tillsammans med de utbetalande myndigheterna ta fram en handledning i hur arbetet med intern styrning och kontroll kan bidra till att säkerställa korrekta utbetalningar och motverka bidragsbrott.

ESV har inga invändningar emot förslaget att inrätta ett råd för korrekta utbetalningar från välfärdssystemen.

ESV avstyrker förslaget om att inhysa rådets kansli på ESV. ESV har inget emot att få de uppgifter som föreslås åligga kansliet, men ser i så fall hellre att det blir en av ESV:s instruktionsenliga uppgifter och att det därmed ingår i myndighetsledningens verksamhetsansvar.

ESV avstyrker förslaget om att införa den modell för återkommande omfattningsstudier som delegationen förordar.

ESV avstyrker förslaget om att ge de utbetalande myndigheterna i uppdrag att analysera effektiviteten i sina kontroller av lämnade uppgifter.

ESV tillstyrker delegationens förslag om en utredning av regelverken som styr informationsutbytet mellan välfärdssystemen.

ESV tillstyrker förslaget om att SGI bör baseras på historiska inkomster, vilket skulle främja korrekta utbetalningar.

Inledningsvis vill ESV instämma i att det är angeläget att vidta samlade och systematiska åtgärder för att motverka felaktiga utbetalningar och att arbetet för korrekta utbetalningar från välfärdssystemen behöver intensifieras. Även ett litet fel i de totala utbetalningarna resulterar i betydande belopp och riskerar samtidigt att förtroende för systemen urholkas.

För att åstadkomma detta krävs utvecklingsinsatser såväl hos de enskilda myndigheterna som i form av en ökad samverkan mellan de utbetalande myndigheterna. En ökad samverkan som bör omfatta allt ifrån ett ökat erfarenhetsutbyte och lärande till att utveckla digitala lösningar. Här har regeringen också en viktig uppgift att undanröja de (legala) hinder som idag finns för ett ökat informationsutbyte. Ett sätt för regeringen att visa att frågan bör ges ökad prioritet är att ge de utbetalande myndigheterna likalydande uppdrag eller återrapporeringskrav i de årliga regleringsbrev eller genom att anvisa särskilda (öronmärkta) medel för uppgiften.

Kapitel 5 Samlad styrning och tydligare ansvar

ESV tillstyrker förslaget (5.3.1) att ESV får i uppdrag att tillsammans med de utbetalande myndigheterna ta fram en handledning som stöd för hur arbetet med intern styrning och kontroll kan bidra till att säkerställa korrekta utbetalningar och motverka bidragsbrott.

ESV menar att för att en sådan handledning ska ge tillräcklig nytta är det av vikt att den beaktar den faktiska situationen på de berörda myndigheterna och nära knyter an till de praktiska problem som kan uppstå i arbetet med att säkra korrekta utbetalningar. En förutsättning för att uppnå det är att handledningen tas fram i nära samarbete med de berörda myndigheterna. Detta för att handledningen ska bli relevant för tillämpningen hos dem och för att de ska känna ägarskap för innehållet i handledningen.

Ett exempel på ett sådant samarbete är när ESV tog fram vägledningen Att ge statligt stöd till civila samhällets organisationer (ESV 2015:43) i samarbete med Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor (MUCF).

ESV avstyrker förslaget (5.3.2) att myndigheternas instruktioner kompletteras för att stärka uppgiften att motverka felaktiga utbetalningar. ESV bedömer att de föreslagna ändringarna i myndigheternas instruktioner täcks av befintliga formuleringar i instruktionerna. Om regeringen bedömer att myndigheterna bör prioritera arbetet mot felaktiga utbetalningar högre kan nedan förslag om att införa återrapporeringskrav i de utbetalande myndigheternas regleringsbrev vara ett alternativ. Rent allmänt anser ESV att kortsiktiga ökade krav bör ges i regleringsbrev, medan den långsiktiga styrningen bör framgå av instruktionen.

ESV tillstyrker förslaget (5.3.3) om att i myndigheternas regleringsbrev fastställa återrapporeringskrav till stöd för resultatredovisningen i budgetpropositionen och att ESV medverkar i arbetet med att utveckla relevanta resultatindikatorer.

Kapitel 6 Ny organisation för helhetssyn på felaktiga utbetalningar och överutnyttjande

ESV har inget att invända emot förslaget (6.1) att inrätta ett råd för korrekta utbetalningar från välfärdssystemen. ESV anser dock att det finns skäl att invänta kommande förslag från utredningen om samordning av statliga utbetalningar från välfärdssystemen (Dir. 2019:50) som kan vara relevanta att beakta i detta sammanhang. ESV konstaterar vidare att de utbetalande myndigheterna på eget

initiativ kan bilda ett råd med angivet syfte och skapa ett kansli för att stödja rådets arbete (i likhet med vad som skett inom eSam för digitaliseringsområdet).

ESV avstyrker förslaget (6.2) om att ESV får i uppdrag att inhysa rådets kansli. ESV anser att förslaget att kansliet ska vara ”självständigt i förhållande till ESV” är problematiskt både teoretiskt och i praktiken. ESV har inget emot att få de uppgifter som föreslås åligga kansliet, men ser i så fall hellre att det blir en av ESV:s instruktionsenliga uppgifter och att det därmed ingår i myndighetsledningens verksamhetsansvar.

När det gäller kansliets uppgifter anser ESV att den primära uppgiften bör vara att utveckla modellen för omfattningsstudier innan de genomförs ytterligare en gång. ESV anser också (i likhet med utredningen) att en central uppgift bör vara att främja samverkan och erfarenhetsutbyte kring hur digitalisering och artificiell intelligens (AI) kan användas för att motverka felaktiga utbetalningar.

Kapitel 7 En modell för återkommande omfattningsstudier

ESV avstyrker förslaget (7.1) till modell för återkommande omfattningsstudier som delegationen föreslår. ESV vill dock understryka att det är angeläget att utveckla en modell som möjliggör för återkommande bedömningar av de felaktiga utbetalningarna från välfärdssystemen.

ESV anser att modellen måste ha legitimitet hos såväl akademien som de utbetalande myndigheterna för att resultaten från studierna ska kunna ligga till grund för styrning och prioritering av ändamålsenliga åtgärder.

Om ESV får i uppdrag att ansvara för uppgifter som delegationen föreslår att kansliet ska ha är ESV beredd att, tillsammans med de utbetalande myndigheterna och forskarsamhället, utveckla metoder och modeller som på ett effektivt sätt gör det möjligt att förebygga och följa upp felaktiga utbetalningar.

Kapitel 8 Bättre utnyttjande av potentialen i digitalisering och AI

ESV instämmer i delegationens bedömningar och slutsatser. Utifrån ESV:s erfarenheter¹, är vår uppfattning att det finns en stor potential med digitalisering och AI för att utveckla offentlig verksamhet, men att myndigheterna hittills inte fullt ut har förmått att ta tillvara på denna potential.

Vi håller med delegationen om att det finns en stor outnyttjad potential för mer korrekta utbetalningar genom ett utökat informationsutbyte och utvecklade riskbaserade kontroller, inte minst om dessa införs innan beslut.

ESV tillstyrker förslaget (8.2) om att tillsätta en arbetsgrupp för digitalisering och AI för att minska felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen.

ESV tillstyrker även förslaget (8.3) om att arbetsgruppen bland annat får i uppgift att sammanställa kunskap om hur digitala lösningar kan utformas för att säkerställa

¹ Bland annat från regeringsuppdrag inom e-förvaltnings/digitaliseringsområdet och vårt nya datalabb som syftar till att främja utvecklingen av en datadriven resultatsamverkan i offentlig sektor.

korrekta utbetalningar. ESV vill i detta sammanhang också peka på att en systemanalys kan vara en bra metod för att öka förståelsen för risker för felaktiga utbetalningar. En sådan analys kan också lägga grunden för ett gemensamt återrapporteringsystem istället för återrapporteringskrav som är myndighetsspecifika.

Delegationen pekar på att forskning inom e-förvaltning i stor utsträckning tycks ha utelämnat korrekthetsperspektivet och i huvudsak fokuserat på serviceperspektivet. Det gör det än mer motiverat att tillsätta en arbetsgrupp med de utbetalande myndigheterna och Sveriges a-kassor och att etablera forum för dialog och lärande med näringslivet och forskarsamhället.

Det finns ytterligare skäl till att stärka ett aktivt samarbete och erfarenhetsutbyte i dessa frågor.

- Högre prioritet för perspektivet korrekta utbetalningar i myndigheternas digitaliseringsarbete.
- Kraftsamla kring gemensamma frågor som systematisk kunskap om hur digitala verktyg ska utformas, utveckling av och förutsättningar för riskbaserade kontroller samt informationsutbyte.
- Ta fram förslag till rättsligt stöd för att minska den rättsliga osäkerheten gällande såväl informationsutbyte som förutsättningarna för arbetet med riskbaserade kontroller baserat på dataanalys.
- Att bättre ta tillvara varje myndighets nyckelpersoner inom området, dvs. som har analytisk och teknisk kompetens samt förstår välfärdssystemens utformning och dess risker för felaktiga utbetalningar

Delegationen har också visat på ett annat område där digitaliseringen kan ha stor betydelse, nämligen utformningen och genomförandet av kommande omfattningsstudier (eller möjligheten att genomföra omfattningsstudier på ett effektivt sätt).

Kapitel 9 Förhindra felaktiga utbetalningar och överutnyttjande

ESV tillstyrker delegationens förslag (9.2) om en utredning av regelverken som styr informationsutbytet mellan välfärdssystemen. ESV delar delegationens uppfattning att det är angeläget att utveckla möjligheterna till informationsutbyte mellan myndigheterna. Om hittillsvarande utredningar inte ger tillräckligt underlag för de regeländringar som krävs bör detta, enligt ESV, utredas skyndsamt.

ESV tillstyrker även förslaget (9.7) om att SGI bör baseras på historiska inkomster, vilket skulle främja korrekta utbetalningar. Med historiska inkomster som grund för SGI kan också informationen överföras automatiskt från Skatteverket under förutsättning att relevanta ändringar i regelverket genomförs.

I övrigt har ESV inga synpunkter på förslagen i kapitel 9, kapitel 10 Upptäcka och hantera felaktiga utbetalningar och kapitel 11 Konsekvensanalyser.

I detta ärende har generaldirektör Clas Olsson beslutat. Utredare Eva Lindblom har varit föredragande. I beredningen har också avdelningschef Peter Kvist och enhetschef Martin Sparr medverkat.

Datum: 2020-04-22

Underskrift

Clas Olsson

Namnförtydligande

Föredragande

Eva Lindblom

Namnförtydligande

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.